

**ПРОКСИ ВОЙНАТА В КОНТЕКСТА
НА ВОЕННИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ**

Четиво за политици и юристи

Проф. д-р Янчо Бакалов

Преподавател във ВВМУ - Варна

PROXY WAR IN THE CONTEXT OF WAR CRIMES

Reading for politicians and lawyers

Prof. Dr. Yancho Bakalov

***Резюме:** Мотивацията на великите сили да водят прокси войни се обяснява с чувството им на уязвимост от действията на други държави с конкурентен потенциал. Статията има за цел да изясни обстоятелствата и събитията, при които „прокси“ войната може да бъде разглеждана като престъпление против мира и човечеството. „Демократичната общност“ следва да се произнесе извършвани ли са престъпления против мира още преди началото на военния конфликт в Украйна през 2022 г.*

***Ключови думи:** Прокси война, мотивация, военно престъпление, ограничаване и осъждане*

***Abstract:** The motivation of great powers to wage proxy wars is explained by their sense of vulnerability to the actions of other countries with competitive potential. The article aims to clarify the circumstances and events in which a "proxy" war can be considered a crime against peace and humanity. The "democratic community" should rule on whether crimes against peace were committed before the start of the military conflict in Ukraine in 2022.*

***Keywords:** Proxy war, motivation, war crime, containment and condemnation*

„А учениците, ... смутиха се и думаха, че е призрак... Друг може би си мислеше: „Това е призракът на лицемерието!“

УВОД

Статията има за цел да изясни обстоятелствата, при които прокси войната следва да бъде разглеждана като престъпление против мира и против човечеството. Систематизацията на терминологията, отнасяща се към явлението „прокси война“, изисква установяване на съответствие между елементите на визирания обект и знаците на знанието за него. Обосноваването на съдържателна валидност чрез денотативни признаци може да потвърди или да отхвърли значимостта на разглежданите тук явления. Изследването, въз основа на което са формулирани тезите в статията, се придържа към критичния анализ на съвременната либерална дискусия относно международните отношения и отношенията между истината, политиката и правото.

Какво е прокси война? Генерал Дуйт Айзенхаур я нарича „война, която се води с чужди ръце“. Концепцията за прокси войната, която се открива в информационно-аналитичните материали на заслужаващи доверие експерти, я представя като естествено развитие на спецификата на съвременните войни. Според администрацията на президента Байдън САЩ не водят прокси война в Украйна, экс президентът Доналд Тръмп говори точно обратното, а професор Пол Роджърс твърди, че колкото повече НАТО се ангажира с войната в Украйна, тя се превръща в прокси война.¹ През лятото на 2023 г. състоянието на въоръжените сили на Украйна е такова, че без „натовски“ доставки на въоръжение, боеприпаси и разузнавателна информация тя не би могла да воюва дори седмица. Традиционното хуманитарно право не се е произнесло укоримо ли е състоянието на оперативна свързаност между воюваща страна и страни-покровителки, които имат прокси интереси от изхода на войната. То следва да вземе отношение и по въпроса за допустимостта на натиска върху привлечените прокси формации, които искат да излязат от войната, но менторите ги принуждават да продължат да воюват. За разлика от „хибридната“, прокси войната предполага насилствени действия на бойното поле, доведени до краен предел. Тя може да се води от комбатанти по суша, във въздуха, в

---

¹ <https://epicenter.bg/article/Prof-Pol-Rodzars--Kolkoto-poveche-NATO-se-angazhira-s-voynata-v-Ukrayna--tya-se-prevrashhta-v-proksi-voyna/307546/11/0>

космоса и в морска среда. Участието в бойните действия на войски на други държави по силата на съюзнически договори не е акт на прокси война, в това си качество те споделят всички рискове на воюваща страна. Частните военни компании, които някои автори сочат като прокси инструменти, също следва да се изключат от списъка на комбатантите.

Научното изследване, заявяващо хипотези на полето на политологията и хуманитарното право, е извършено посредством методите на историзма, и работа с документи, интервюта и публикации в специализирани издания и медии. Емпиричният контент-анализ на визираните факти и взаимоотношения изцяло се базира на открити източници.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Според анализатора от Автономния университет в Мадрид Дейвид Ернандес-Мартинес², когато на международната арена възникват противоречия между силни противници и рискът от взаимно унищожение е висок, те са склонни да прибегват до услугите на други заслужаващи тяхното доверие сили, като се стремят максимално да увредят на интересите на противника. Това вече се е случвало по време на Студената война, когато в Индокитай, в Африка и в Близкия изток се водят няколко контролирани „съпътстващи войни“ с ниска интензивност. Някои експерти в информационно противоборство определят като прокси война събития, които вероятно не следва да бъдат разглеждани като такива. Например, Джеймс Уитър³ от Европейския център за изследване на сигурността „Джордж Маршал“ нарича прокси война изпращането на войски на Съветския съюз в Афганистан през 1978 г. по силата на междудържавен договор за взаимопомощ и по молба за съдействие от местното правителство в разразилата се гражданска война. Пак той сочи като пример за прокси конфликт участието на САЩ във военните в Индокитай преди 1971 г. Тези, както и други подобни примери потвърждават неяснотите в съдържателната валидация на явлениято по денотативни признаци.

Министърът на външните работи на Руската федерация Сергей Лавров обвинява САЩ, че водят прокси война срещу неговата страна посредством въоръжените сили на

---

² Автор на Latin American Journal of Security Studies, 2021

³ Вж James K. Wither, Outsourcing warfare: Proxy forces in contemporary armed conflicts, George C. Marshall European Center for Security Studies, 2020

Украйна с намерението тя да бъде отслабена без рискове за страните от НАТО. Бившият американски министър на отбраната Уилям Коен през 2022 г. заявява: „Това е прокси война с Русия, независимо дали го признаваме или не... В случая изключително важно е украинците да продължат тази битка с руснаците“.⁴ Иджинио Поло, автор от новинарския сайт Rebellion, Испания, пише: „Западът се е подготвял за войната от години, като е изпращал инструктори и наемници да обучават украинските войници, защото вижда украинския въпрос като основателна причина да осъществи своето намерение да разчлени Русия“. Неговата теза намира потвърждение в публикации на редица автори от RAND Corporation,⁵ в които мотивацията на „големи сили“ да водят прокси войни се обяснява с чувството им за уязвимост от действията на други държави с конкурентен потенциал.

В публикуван в Уикипедия списък на прокси войните от средата на XIX век до наши дни се проследява обща зависимост – те са свързани по някакъв начин с наличието на гражданска война в засегнатите от конфликти региони. Характерен пример е гражданската война в Испания през 1936 – 1937 г., където фашистка Италия на Мусолини и хитлеристка Германия неофициално осигуряват на метежниците на генерал Франко мощна авиационна подкрепа посредством прокси формирования. Безогледно се бомбардират и граждански обекти, загиват хиляди цивилни, но тя се оказва решаваща за неговата победа и ползите за Германия и Италия са очевидни – неприемливото за тяхната кауза „ляво“ републиканско правителство в Мадрид е неутрализирано.

Престъпленията срещу човечеството и против мира за първи път са дефинирани в Член 6 на основополагащия документ на Международния трибунал в Нюрнберг през 1945 г.⁶ Въпреки ограниченото му приложение, (само по отношение на събития през Втората световна война) той има съвременно звучене при определяне обхвата на престъпните действия „против всякакъв вид цивилно население“. Такива са „убийство, изстребване, поробване, депортиране и всякакъв друг нехуманен акт, извършен срещу цивилно население преди или по време на войната, или пък като преследвания поради расистки или религиозни мотиви“. Знаменателно е, че това определение предполага извършване на престъпления против мира още преди началото на военната фаза на конфликта.

---

⁴ Вж Уилям Коен за войната в Украйна, Bloomberg World, 15 август 2022

⁵ RAND Corporation, Paperback ISBN/EAN: 1-9774-1053-7

⁶ Вж Answers.com – “The Nuremberg Trials”, цит. Миланов, М., Нюрнбергският процес 1945 – 1949 и Международният военен трибунал

Формулираните през 1945 г. идеи са препотвърдени с Четвъртата Женевска конвенция от 1949 г. относно закрилата на гражданските лица по време на война.

През Първата световна война, когато почти всички държави и народи са въввлечени в кръвопролитие, САЩ дълго време следват политика на неутралитет, като извличат печалби от търговията с оръжие и от финансови операции. През 1917 г. прокси участието във войната завършва, президентът Удро Уилсън заявява, че „романтичният период“ в историята на Съединените щати е приключил и изпраща войски в Европа в помощ на Антантата, които да гарантират получаването на дял от всички блага след победата. България се включва с известно закъснение в световния конфликт, като нейната армия от стотици хиляди войници воюва на два фронта. На Солунския фронт тя се бие за каузата на съюзниците от Централните сили, които разчитат на нея да ангажира значителни сили от Антантата и така да облекчи задачата на воюващите германски войски във Франция. След разгрома на Сърбия заедно с други териториални придобивки България заема Поморавието, където живее население, считано от властите в София за българско. Между поморавските „българи“ и окупационните власти скоро настъпва конфликт, който много наподобява този в Донбас след извършения държавен преврат в Украйна през 2014 г. Аналогията не е пълна, защото векторите на интересите са разнопосочни, но общото е в това, че местното население посвоему определя своята идентичност, а властите със силов натиск искат да я променят. През 2014 г. в Донбас живее преобладаващо рускоезично население, което се определя от правителството в Киев като „украинско“. Една от първите деструктивни мерки, насочени срещу него, е ограничаването на употребата на руския език като „втори регионален“,⁷ което се възприема от рускоезичните като стъпка към асимилация и предизвиква масово недоволство. Това не е новост за изстрадалата общност, с декрет на „съветската власт“ през 20-те години на XX век вече се е провеждала украинизация на Донбас, а прокуратурата се е занимавала със служебните лица, които си служат с руски език.⁸ Не е необходимо да ходим надалеч за подобни примери – през 40-те години на миналия век населението на Пиринския край, пак с „декрет“, е заставяно да се запише като „македонци“.

---

⁷ Вж <http://hrlibrary.umn.edu/euro/Rets148.html>

⁸ Вж <https://babel.ua/ru/texts/58047-sto-let-nazad-bolsheviki-iz-moskvy-zapustili-politiku-ukrainizacii>

Българската администрация в Поморавието през 1917 г. прокламира приобщаване на населението от окупираните области към ценностите на българския етнос, но го прави по абсолютно неприемлив начин. Не се предприемат разумни мерки за разпространение на националната идея сред местното население от български произход – освен това, че имената му насилствено са сменени и говоренето на сръбски език е забранено. Налагат му се редица ограничения в стопанския и гражданския живот, които го обричат на мизерия. В отговор, в Поморавието започва четническо движение в тила на воюващата българска армия, бунтове против лошото снабдяване с храни в градовете, въоръжаване на населението с укрито и трофейно оръжие, партизански действия, ръководени от бивши офицери от сръбската армия срещу българските военни части и освобождаване на територии заети от „окупатора“. Четниците прилагат настъпателна тактика със стотици хора в бойния ред, в сраженията вземат участие до 5000 въстаници. Временно управляващият Поморавието генерал Протогеров пише покъртителни писма до София за състоянието, до което е доведено от

окупационните власти местното население. Българското военно командване се учи „на терен“ да овладява въоръжени размирици сред населението. Потушаването на бунта е жестоко, с употреба на артилерия и картечници, и много пролята кръв.

Легационният съветник на Германската легация в София фон Рихтхофен, пише, че в отговор на упрека срещу българите, че асимилират сръбско население, народният представител Никола Сакаров със сарказъм му заявил, че „българите не били в състояние да направят това по пътя на асимилацията, а просто изстребвали небългарското население“.⁹ На територията на „стара“ България Пленническо-работническата дирекция на Министерството на войната строго поверително разпорежда на началниците на дивизионни области – всеки интерниран тук сръбин, който е уличен в самоотлъчка от мястото, където е въдворен, „да не се залавя и връща в депото, а да се убива като застигнат във време на бягство. За преследване и избиване на бегълците-пленници да се организират селските стражи и да им се дадат нужните инструкции и заповеди“. През цялото време българската армия воюва като съюзник на Солунския фронт за интересите на Германия. Няма да мине много време и гражданската война в Поморавието, „народното въстание,“

---

⁹ ЦДА, ф. 1439, оп. 1, а.е. 301, л. 1.

както я нарича управляващият областта генерал-майор Протогеров,¹⁰ се прехвърля в България. В съдебното дирене през 1919 г. привлечените като обвиняеми български генерали и офицери за военни престъпления срещу „съмнителни елементи“ на територията на Сърбия се оправдавали със заповедите на главнокомандващия Жеков, за които са намерени неоспорими доказателства. Така той е обявен за главен военен престъпник от българска страна. По този повод участникът в събитията генерал-майор Стефан Азманов заявява: „Известно е, че със „съмнителните“ се разигра една трагедия, която покри със срам народ и армия“.¹¹ Приетият по-късно закон за съдене на виновниците за националната катастрофа имал за цел да бъдат осъдени лицата, взели активно участие в подстрекаването за обявяване на войната 1915-1918 г. Българският законодател е прозрял същината на престъпленията срещу мира още преди те да бъдат дефинирани в Нюрнберг.

След 2014 г. срещу рускоезичното население в Украйна се предприемат репресии, в отговор на които има масови вълнения в няколко града. Местни сепаратисти от Луганска, Донецка и Харковска области призовават към въоръжена съпротива срещу наложената с преврат власт в Киев. Изпълняващият длъжността президент на Украйна Александър Турчинов обявява на 13-ти април 2014 г. (един ден след посещението в Киев на директора на ЦРУ) началото на антитерористична операция и изпраща войски срещу тях. Задействани са нацистките формирования „Азов“, „Айдар“, „Десен сектор“ и други, заклеймени от тогавашния Запад като екстремисти, както и 150 бойци от американската частна военна компания *Greystone*, преоблечени в украински униформи.¹² В няколко мащабни сражения в Донбас през 2015 г. въоръжените сили на Украйна претърпяват поражение, а международните наблюдатели отбелязват над 12 хиляди жертви, дадени от двете страни. Цивилните жертви са около 4 хиляди, повече от сто деца са загинали при обстрели от украинските сили в градската инфраструктура. Като повратен момент се

---

¹⁰ ЦДА, ф. 313К, оп. 1, а.е. 2417, л. 1–59. Рапорт от генерал-майор Протогеров – временен началник на Моравската военно-инспекционна област, изпратен до Щаба на действащата армия в Кюстендил, за състоянието на областта; за историята на четническото движение; за организаторите, организациите, целите и причините на движението; за повода за въстанието в Моравско и др. Ниш, 6 април 1917 г.

¹¹ Цит. по В ъ л к о в, М. „Заповед за унищожението на известни категории интелегентни лица“ от 1915 г. Исторически портал, 2016

¹² За АТО вж. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/UA/ReportOnIlovaisk>

очертава подписването през същата година на съглашението „Минск–2“¹³ за урегулиране на конфликта, гарантирано от Франция, Русия и Германия. Създават се условия гражданската война да бъде прекратена, като украинското правителство се задължава с конституционни промени да осигури нормалното преживяване на рускоезичното население на територията на Донбас. На практика съглашението е пренебрегнато и под егидата на страни от НАТО в Украйна започва подготовка за отвоюването на тази територия. Конституционните промени, които са уговорени с него, достигат в Украинската рада само до първо четене. Спира изплащането на пенсиите на украинските граждани в Донбас. Периодично се обстрелват с артилерия въглищни шахти, електростанции и други стопански обекти. Преследват се свещеници и миряни от Украинската православна църква, реорганизируют се и се укрепват паравоенните батальони, изповядващи нацистка идеология и посочени в доклади на „Human rights“ като извършители на отвлечения и изтезания на цивилни.¹⁴ Спряно е водоснабдяването на Кримския полуостров, както и подаването на електроенергия по изградения в съветско време електропровод. Правят се „черни списъци“ на културни дейци и на чужденци, които са посещавали Крим. На 1 юли 2021 г. е приет „Закон за коренните народи“, според който украинските граждани ще се ползват с различни права съобразно етническия им произход. Така гражданският конфликт на територията на отцепилите се области, ползващи се с подкрепата на Русия, не затихва през целия период от 2014 г. до 2022 г. Обвиненията, че там се намират руски военни части, е опровергавано многократно, включително от докладите на официалните представители на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) на терен и от факта, че при размяната на пленници между двете воюващи страни между тях няма руски военнослужещи. За вероломното си поведение по това време наскоро признаха бившият френски президент Оланд, бившият канцлер на Германия госпожа Меркел¹⁵ и бившият украински президент Порошенко. По логиката на експертите от RAND Corporation, „големите сили“ са се почувствали уязвими от възраждането на Русия като велика сила и са поставили пред дулата на оръдията народа на Украйна, който да воюва за техните

---

¹³ Вж Христов, Иво, След Минск-2: целите и залозите на „операция Украйна“, сп. Международни отношения, 2021 г.

¹⁴ Вж Colborne 2022, с. 34. Human rights watchers have made several accusations of war crimes committed by Azov soldiers in 2014 and early 2015, which included torture and looting of civilian homes.

¹⁵ Вж Die Zeit, 22 декември 2022 г., интервю с Анжела Меркел.

интереси в Черноморския регион. През 2018 г., по време на учението на украинската армия „Чисто небе“, на среща с висшия команден състав президентът Порошенко отдава разпореждане да се поставят в готовност всички налични оръжия и военна техника на границата с Донбас. „Трябва да бъдем готови за всички сценарии – както в отбрана така и в ефективно контранастъпление“.¹⁶ По същество това е първата стъпка по пътя на прокси войната, с която под знамето на първосигналния национализъм украинският народ се обрича на страдания и гибел. При дефицит на трансформационно лидерство на световния хегемон политиката за съдържане на Русия се изражда в пренасяне на Украйна в жертва. „Москоляку на гиляку“ става култова фраза за неонацистите, а техните ментори свенливо мълчат. Зад димната завеса на Минските съглашения Украйна получава значително финансиране, време да реорганизира въоръжените си сили и обещание за ускорено приемане в НАТО.

Всички факти от този синтезиран обзор се потвърждават от независими източници. Критиците на моите тези ме упрекуват в тенденциозност и едностранчивост на анализа, но не могат да опровергаят нищо от казаното за ситуацията в Украйна през посочения времеви период. По доклади на ОССЕ за петте дни преди руската инвазия през 2022 г. от украинска територия са изстреляни над пет хиляди снаряди и мини. От отсрещната страна им отговарят подобаващо. На позиции по границата с Донбас се изпраща сто и двадесет хилядна армейска групировка, което среща решителен протест от Русия. Украинската формация е заплаха за въоръжените милиции в Донецка и Луганска област, и нейните намерения са недвусмислени. Русия очертава „червени линии“, преминаването на които ще счита за агресия и страната ще защитава интересите си, и интересите на своите съюзници с всички възможни средства.¹⁷ Това обнадеждава САЩ, ментор на Украйна и на страните от НАТО, че с подклаждането на международен конфликт на територията на Донбас, в който те няма да участват пряко, могат да бъдат постигнати геополитически цели.

По повод кампанията за признаване на независимостта на Косово, през 2007 г. българският президент Георги Първанов приканва пред Общото събрание на ООН това да не се прави – създава се прецедент, много други обособени етно-културни общности по

---

¹⁶ <https://www.segabg.com/node/27679>

¹⁷ <https://www.interfax.ru/russia/805771>, „Според Лавров западът подстрекава Украйна срещу Русия“.

целия свят в конфликт с централната власт ще обявят независимост на същите основания. Генерална репетиция на операцията за прокси натиск върху Русия е проведена през 2008 г. с инвазията на Грузия на територията на обявилата независимост Южна Осетия. Там има контингент легитимни мироопазващи сили – батальон руски военнослужещи, въоръжени със стрелково оръжие, които няколко часа отбраняват град Цхимвали от атаките на грузинското съединение до пристигането на сили от Русия. Убити и ранени са десетки войници. В доклад на Независимата международна анкетна комисия, поръчан от ЕС през 2009 г., се сочи, че грузинските войски са започнали враждебни действия в нощта на 7-ми срещу 8-ми август 2008 г. с цел да установят контрол над сепаратистката Южна Осетия, без там да е имало нахлуване на руски войски. На станалите в Страсбург на 22 октомври 2009 г. разисквания по доклада се изказват различни мнения, австрийският евродепутат Франц Обермайер (Franz Obermaier), председател на Европейския Алианс за свобода, говори за едностранното отразяване от страна на международните медии на фактите и обстоятелствата около войната, за това, че САЩ са заклеили военната операция на Русия, но одобряват започнатата от грузинския президент Саакашвили война, който е разчитал на тяхната подкрепа и на подкрепата на НАТО.¹⁸ Аналогията със събитията в Донбас няколко години по-късно е удивителна.

През 1945 г. световната демократична общност се произнася категорично за обстоятелствата по разпалването на Втората световна война, като политизираният Нюрнбергски процес успява да осъди неколцина виновници – германски граждани, за престъпления против мира. На подсъдимата скамейка застават хора, извършили военни престъпления още преди началото на войната: висши партийни лидери, финансисти, дипломати, индустриалци. Най-сериозното обвинение срещу хитлеристката върхушка е в конспирация за подклаждане на войната. Прокурорите от съюзните държави са срещнали трудности да посочат разликите в начина на водене на войната от противостоящите армии – оказало се, че няма разлика. Аргумент на съда става Холокостът, геноцидът против евреите и преследването на други малцинства по етнически, расов и религиозен признак.

Специализираният международно хуманитарно право журналист от „Свободна Европа“ Николай Лавчиев е формулирал частно определение за престъпленията против

---

¹⁸ Доклад на Независима международна анкетна мисия относно конфликта в Грузия (разискване), октомври 2009, Страсбург

мира: „Най-кратката дефиниция за престъпление срещу мира е замислянето или провеждането на военна агресия в суверенна страна“. Той е прозрял очевидното, замисълът е в основата на планирането на всяка операция. За да се съгласим или да отхвърлим тезата му относно казуса с Украйна, трябва да потърсим отговори най-малко на два въпроса: първо, можем ли да считаме въвличането на тази суверенна страна, бивша „съветска“ република, в кръвопролитна прокси война в обслужване на чужди интереси за вероломство, и второ, кой, кога и с каква цел е формулирал замисъла на прокси войната. Очевидно става въпрос за многостранен процес на планиране, кооптиране на съмишленици, дипломатически натиск, информационно проникване и т. н. На дневен ред е валидирането на причините за провежданата от Русия „специална военна операция“ на територията на Донбас и мотивацията на подстрекателите на този конфликт, които не присъстват на бойното поле. Никой не може да оправдае въоръжено нахлуване на територията на суверенна страна, но е несериозно да се спекулира с някакви имперски амбиции на тоталитарната власт в Кремъл. Безпристрастното ядро от така наречената „демократична общност“ следва да се произнесе извършени ли са престъпления против мира преди началото на военния конфликт в Украйна, и от кого. Достатъчно доказателство ли е наличието на заговор за въвличане на Украйна в планове за отслабване с военни средства на геополитическия конкурент? Това трябва да бъде направено от експерти-международници, необременени с клишетата на CNN и от юристи с експертиза в сферата на хуманитарното право. „Колективният Запад“ отказва да приеме за разглеждане хипотезата, че срещу рускоезичното население в Донбас се е извършвал геноцид. За да се избегне публицистичният дискурс в статията, насочвам вниманието на читателите към правните международни норми, появили се веднага след Втората световна война в отговор на практиките за водене на военни действия. В Конвенцията на ООН от 1948 г. за преследване и наказване на геноцид е записано, че такова е всяко действие срещу национална, етническа, расова или религиозна група, като на нейните членове се причинява телесни или душевни повреди и умишлено им се налага условия за живот, целящи физическото й унищожаване – изцяло или отчасти. В „Стратегия на Мрежата на ЕС“ от 2014 г. за борба с безнаказаността за престъплението геноцид, престъпления срещу човечеството и военни престъпления той е описан като „неописуема жестокост“, а втори

път като „невъобразима жестокост“ – тези уклончиви формулировки изглеждат като взаимствани от сапунена мелодрама.

В уводна статия от 2022 г. на международната медия „Дойче веле“ се представя осякатена версия на конвенционалната международно-правна формулировка на понятието „геноцид“ – „действия, насочени към унищожаването на определена национална, етническа или религиозна група“. Синоними на „унищожавам“ са съсипвам, заличавам, руша, а също така асимилирам, влошавам драстично условията за нормален социален и стопански живот, унижавам, лишавам от права чрез сегрегация. Българското общество е много чувствително по темата когато се визира проблемът с македонските българи. В нашите медии и на различни форуми с патриотичен заряд основателно се осъжда денационализацията на българите в Македония, в която са впрегнати полиция, съд, прокуратура, училище, църква, изобщо цялата държавна машина. След 2014 г. властите в Киев предприемат преследвания по политически и религиозни подбуди и срещу други малцинствени групи на територията на Украйна.¹⁹ Според визираната информационна агенция Русия не е предоставила доказателства за твърденията си, но дори само обявяването през 2014 г. на протестиращите от рускоезичните региони за терористи е *rag excellence* „причиняване на душевни повреди“ или според Конвенцията от 1948 г. – акт на геноцид. Начинът на провеждане на „антитерористичната операция“ с участието на паравоенни банди допълнително усложнява проблема. Макар, че тридесет години преди да бъде приета тази конвенция българският депутат Сакаров бил казал на един германски дипломат, че асимилацията на неудобното население е пипкава работа, виж, физическото изстребление е друго нещо и българската администрация охотно се ползвала от услугите на паравоенни македонски чети. Налице са доказателства, че задържаните по подозрения „съмнителни елементи“ в окупираната Сърбия са били поверявани на македонски четници за да бъдат охранявани, след което много често бивали застрелвани при опит за бягство.

Стратегическото планиране на ниво „замисъл“ на прокси войната не започва през 2022 г., нито през 2014 г., а по-рано, вероятно много преди 2008 г., когато президентът Буш призовава Украйна да бъде поканена в НАТО. Днес международната общност е

---

¹⁹ <https://www.bta.bg › news › world › 427289> Между Киев и Будапеща: Унгарското малцинство в Украйна е притеснявано

призвана да даде отговор за прегрешенията на подстрекателите, като се разграничи от англосаксонския мейнстрийм за интерпретиране на събитията. Така светът ще научи имало ли е заговор за подклаждане на прокси война, окървавеният преврат през 2014 г. срещу законната власт в Киев не е ли част от този заговор, кои са подстрекателите, какви цели преследват, какви облаги извличат от войната и с какви средства си служат. Въпроси, отговорите на които са известни, но не се артикулират публично без увъртания и условности. Позицията на България към така описания проблем е свързана с националната ни сигурност и в по-далечна перспектива. Инвазията на руската армия на украинска територия на 24 февруари 2022 г. е факт, мнозинството външни наблюдатели, ужасени от трагедията и страданията на населението, което попада в зоната на конфликта, еднозначно я осъжда. Обявяването на Русия за агресор е удобно за отклоняване на вниманието от ролята на подстрекателите на този конфликт. Както и през 2008 г., когато Грузия нахлува в Южна Осетия, водещи медии по света, силно повлияни от менторството на CNN, отразяват едностранно събитията. Има обосновани съмнения, че това също е част от заговора в подкрепа на прокси войната. През месец юни 2022 г. по време на интервю на министъра на външните работи на РФ Сергей Лавров с добре позициониран в BBC британски журналист, той го попита директно, „Вие писали ли сте нещо за тези смъртоносни за гражданското население в Донбас обстрели и безобразия“, но не получи отговор. След началото на бойните действия милионна маса от местните жители предпочете да се евакуира на територията на Русия въпреки яростната и пошла пропаганда, която „откриваше“ изнасилени от руските войници бременни жени и обезглавени украински военнопленници. Омбудсманът на Украйна госпожа Людмила Денисова твърдеше, че са изнасилвани малолетни момчета, родилки в болниците и дори новородени деца. След като изтърси тези блънвания на болен човек в парламента на Италия – наложи й се да напусне поста си. Украинците, които „избягаха“ в посока Румъния, Полша и още по-далеч, не бягаха от падащите бомби и от зверствата на окупаторите. Междувременно национализнизмът на престъплението „прокси война“ продължава да се развива, само в боевете за Бахмут, неголям град без стратегическо значение за войната, положиха костите си двадесет хиляди „вагнеровци“ и четиридесет и пет хиляди бойци от въоръжените сили на Украйна.

Отсъствието на идеологическо противопоставяне, каквото имаше в годините на Студената война, затруднява пропагандистите от мейнстрийма да градят стабилни опорни точки. „Амнести интернейшънъл“ бяха приветствани когато твърдяха, че Русия бомбардира цивилни обекти и бяха подложени на нападки от контролираните медии, когато разкритикуваха украинските власти, че разполагат войските си в жилищни райони, и по този начин поставят под заплаха живота на мирни жители. Наблюдателите отбелязват, че руските войски атакуват изборително инфраструктурата с военно предназначение, а значителна част от населението в Крим, в Запорожието и в Донбас ги подкрепят. В България това е ясно на преобладаващата част от населението, две трети от него не споделя политическия курс на въображаемото „евроатлантическо мнозинство“ за продължаване на прокси войната.²⁰ Опитите високата инфлация в страната и всички други икономически дисбаланси да се оправдават с конфликта в Украйна са неприемливи за българските граждани.

„Конспирацията на ястребите“ в предвоенния период и натискът към общественото мнение да приеме тяхната парадигма се идентифицират по множество признаци: в гражданските общества се нарушава свободата на информираност; в икономически зависими второстепенни държави се „монтират“ марионетни правителства; с корисни подбуди се договарят безпринципни управляващи коалиции; дисиденти се тероризират чрез контролирани социални мрежи; медийното пространство се филтрира; подрастващите се възпитават в духа на радикални идеи; целево се ограничава свободният достъп до Интернет-ресурси; всевъзможни зависими съюзи и неправителствени организации се ползват като бухалки; оспорва се равнопоставеността между индивиди по етно-културен признак; цели народи и религиозни общности се сочат като носители на вина; с реваншистки подбуди се рушат паметници и се дегероизират личности, и събития от световната история; с политически мотиви се преследват творци, защото не принадлежат към „правилните“ културни формации; международни спортни форуми се използват като трибуна за сеене на раздори, издевателства се над религиозните чувства на вярващите; в „цивилизовани“ държави се толерират нацистки движения и се възражда култът към осъдени от историята военнопръстъпници; пренебрегва се трансграничната свобода на

---

²⁰<https://www.novinite.bg/articles/58307/Sova-Haris-balgarite-ne-iskat-poveche-bejanci>;
<https://www.bgonair.bg/a/2-bulgaria/313286-galap-78-ot-balgarite-ne-odobryavat-voennata-pomosht-za-ukrayna>

предприемачество и свещеното право на собственост; върховенството на закона е имагинерна ценност; свободната търговия се изражда в търговски войни; толерантни сме само когато ни е изгодно; подлагат ни на тотален медиен диктат – нашите медии с наши пари ни лъжат, заблуждават, манипулират и злепоставят; традиционни партньори в търговията и дипломацията избирателно се обявяват за „токсични“; зависими икономически и политически държави ограничават суверенитета си; външният дълг на най-богатите страни решително надхвърля произвеждания от тях брутен продукт и продължава да расте. Трезво мислещи аналитици оценяват, че това са признаци на националцинизъм – състояние на обществените отношения, при което всички важни решения се вземат от ограничен кръг геополитически агенти на влияние на световния лидер, невероятно смесване на идеи, политики и подходи с единствена цел – съхраняване на господството на световния елит.²¹ Националцинизмът е фокусът на изказаните идеи в тази статия, контрапункт на догматичното евроатлантическо визионерство. Прокси войната в Украйна застрашава моралната репутация на всички страни, които участват в нея, и България не е изключение. Свидетели сме как преосмислянето на традиционните разбирания за световния ред, хегемонията, доминацията и подчинението, позиционирането на великите и малките държави, и промяната на конфигурацията на геополитическите сили поражда напрежение в националциничните елити и те са избрали престъплението срещу мира – контролирана кръвопролитна прокси война като средство за защита на техните интереси. Тя е пример за отношение към субектите извън „клана“, украинският конфликт цели недопускане на влияние на глобалния конкурент Русия в Евразия и без особени щети за САЩ доведе до елиминиране на европейския конкурент в лицето на ЕС. Попаднали сме в капана „дунг-цванг“, в който няма печелиш ход, а ескалиращите разнопосочни санкции разчистват пътя на Европа към рецесия и деиндустриализация.

Още първите дни на военния конфликт в Украйна показаха, че той ще причини много страдания и смърт. Българската евродепутатка Елена Йончева запита в Европейския парламент има ли Европа план за мирно решение за тази война – глас в пустиня.²² Неправоверните анализатори-международници определят създалата се ситуация като

---

²¹ Вж Бакалов, Я., Хибридна война. Начин на употреба. Част втора: Хибриден националцинизъм., ИК „Стено“, 2022 г.

²² <https://eurocom.bg/new/elena-yoncheva-evrodeputati-se-obedinyavame-sreshchu-politikata-na-es-spryamoukrajna>

„тактика за използване на полезни идиоти“.²³ Страната Украйна не е инцидентно паравоенно формирование, а държава с работещи институции и въоръжени сили, която формулира свой дневен ред. Използването на всички нейни военни активи като инструмент в прокси войната е новост в политиката на съдържане на геополитическия конкурент. Исторически всички прокси войни са били в страни, където се води гражданска война, а със съдействието на държавите-покровителки тя приключва или с победа на някой от противниците, или с компромис. Ситуацията е уникална с това, че когато в Минск е подписано съглашение за благоприятно разрешаване на вътрешния конфликт в Донбас, се намесват „големите сили“, между тях и гарантите Германия и Франция, които с дипломатически интриги съдействат той да стане международен. Далечната им цел очевидно не е урегулиране на гражданския конфликт, а изолиране и изтощаване с военни средства на геополитическия конкурент. На управляващите в Украйна политици е внушено, че могат да разчитат на пълна подкрепа във военния сблъсък и че след „победата“ могат да разчитат на влизане в НАТО и ЕС. Те са доведени до състояние на готовност да водят прокси война от името и в интерес на покровителите си, които ще им предоставят помощ във въоръжение и техника, превишаваща многократно годишния бюджет за отбрана. Заставени са да мислят, че шестстотин хилядната им модерно въоръжена и обучена армия, получаваща от НАТО цялата необходима разузнавателна информация и достъп до интернет-ресурси за управление на боя, е най-силната в Европа. Така мирът е обречен, на страдания и смърт са осъдени стотици хиляди украински и руски граждани. Поради баланса на силите, ангажирани в конфликта и доставките на въоръжение в замяна на изгубеното в боевете, се създава перспектива за необозримо удължаване на военното време. Връщането на отцепилите се области в границите от 1991 г. е цел, която можеше да се постигне по мирен път в рамките на съглашението „Минск–2“. Буди недоумение неадекватното поведение на централната и на местните власти, например – поругаването на паметници на строителите на Одеса, руски пристанищен град, изграден върху руините на римска старина. Това не е единственият случай на вандализъм в градовете на територията на Украйна.

---

²³ Вж [blog.bg, https://kasnaprolet9999.blog.bg](https://kasnaprolet9999.blog.bg) › politika › 2022/06/14

За САЩ прокси войната по същество е постигнала целите си. Прерязана е опасната за техните интереси връзка между Берлин и Москва, Русия е принудена да обърне гръб на Европа, а Европейският съюз е поставен в тежка енергийна и технологична зависимост. Триста хилядна групировка на НАТО, контролирана от САЩ, ще бъде в постоянна готовност да „брани“ страните от европейския югоизток.²⁴ На фронта разочарование обзема все по-голяма маса от въоръжените сили на Украйна. Като воюват „на своя отговорност“, те нямат особени военни успехи, както и мотивация за понасяне на колосалните загуби. Големите играчи на пазара с оръжие тръбят, че складовете им са изпразнени, за да могат военнопромишлените комплекси да заработят за тяхното зареждане. Те слабо се интересуват от страданията на народите, за тях са важни количествата и стойността на поръчките.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тази статия не е акт за доктринално-русофилска публицистика - както биха я идентифицирали апологетите на евроатлантизма у нас. Освен представената аргументация за наличието на престъпления против мира и против човечеството, тя е зов за прошка към народа на Украйна. Авторът се позовава на неоспорими доказателства, че един граждански конфликт на територията на Украйна е прераснал в международен благодарение на безапелационната намеса на външни сили от колективния Запад. обстоятелствата, при които прокси войната става престъпление против мира, са описани тук като войнстващ национализъм. Тя обрича украинците на страдания и смърт, пред очите ни през XXI век е извършено престъпление против човечността, в което съучастници са водещи страни на съвременната либерална цивилизация. Авторът споделя миогледа и настроенията на две трети от българския народ, който не приема negliжирането на нашата многовековна културно-историческа традиция и не желае да вижда как близки нам народи воюват

---

²⁴ През 2018 г. професор Иво Христов изказва становище, че действителните залози на украинския конфликт са свързани със стратегически удар, целящ два основни глобални резултата: недопускане появата на глобален конкурент в Евразия и елиминиране на европейския конкурент в лицето на ЕС. Той посочва, че който владее Украйна може да напълно да постави в шах Русия. Вж segabg.com/node/27679

помежду си.²⁵ Тя е сигнал и израз на несъгласие с унищожаването от користи съюзници и с цената на престъпления идеята за европейска общност. „Съюзници – разбойници“, както се пее в една наша стара войнишка песен. Преди много години американският писател Уилям Сароян е излъчил силно послание от името на един свой герой: „Не виждам врагове. Срещу кого трябва да се бием?... Защо, по дяволите, копелета такива, не си водите сами вашата война, ръждясали консерви такива, заради вас в предишната война загинаха милиони, защо не си водите сами проклетите войни“!²⁶

Отбелязвам, че досега не е достатъчно осветен юридическият дискурс на прокси войната в Украйна и хипотезата, че тя е престъпление против мира. Контентът от активни мероприятия, пропагандистки опорни точки, дезинформация, активизиране на необходимия комуникационен хоризонт, кибератаки, скрита дипломация, разширяване на способностите за критични услуги на въоръжените сили в страни от зоната на конфликта, привеждане в ситуативна готовност на човешкия фактор за прокси операции, подавяне съпротивата на опозицията – всичко това, както и много други системно свързани явления, подчинени на единна воля, и реализирани в определен отрязък от време, разкриват заговора за разпалване на мащабна прокси война в контекста на престъпленията против мира и човечеството. Съгласието по дискурса ще го превърне в етичен модел на поведение на международната общност.

В едно интервю психиатърът доктор Николай Михайлов говори, че живеем в период на упадък на европейската цивилизация, в който цинизмът е реалността на днешния ден.²⁷ Войната в Украйна не започна през 2022 г. В епохата на национализъм тя уверено може да бъде отнесена към определението от Нюрнберг-1945 за престъпление против мира, извършено преди руската инвазия. В продължение на десетилетия украинският народ е манипулиран от демагози-шовинисти и от агенти за влияние, за да се съгласи да бъде жертвено агне. Далеч преди активната фаза на конфликта дипломатът от политическия отдел на посолството на САЩ в Киев Елена Кравцов е разказвала на събрание на активисти в град Житомир (Украйна), че тя и други сътрудници обикалят из страната, дават инструкции за методите на водене на „неизбежната война“ и

---

²⁵ Вж 18

²⁶ Сароян, У., Водете си сами проклетата война, англ., превод Владимир Молев

²⁷ БНР, „Гласове“, 2 януари 2023 г.

разпространяват пособия за подготовка на партизански действия.²⁸ Някои български политици заговориха, че Украйна воюва за нас, това е наша война – поредната, която ще загубим, без значение как ще завърши конфликтът. Когато той бъде изчерпан, а страните започнат да оценяват щетите и да издирват виновниците, на бесилото на историята следва да бъдат окачени не само военните престъпници с пагони. Дано не се наложи да повтаряме думите на генерал-майор Стефан Азманов от преди сто години за ролята на нашата страна в тази драма: тук се разигра една трагедия, която покри със срам народ и армия.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Ангелов, П.**, Политически некоректно за националната сигурност, сп. Сигурност и отбрана, 2022
2. **Бакалов, Я.**, Хибридна война. Начин на употреба. ISBN 978-619-241-223-4, ИК „Стено“, 2022
3. **Тодоров, Ал.**, MDO – стратегията на Пентагона срещу Русия и Китай. сп. Геополитика, 2021
4. **Трифонов, Вл.**, Паралелната държава като движеща сила на политическите процеси в края на ХХ и началото на ХХІ век. Политически хоризонти, 2019
5. **Уиър, Фред**, Възможна ли е сделката между НАТО и Русия. сп. Геополитика, 2022
6. **Форбс, Стив**, Действията на Путин в Европа са заплаха за националната сигурност на САЩ, сп. FORBES, 17.11.2021
7. **Чуровски, Д.**, Човечеството е на кръстопът. Цивилизационна промяна или самоунищожение. Сп. Политически хоризонти, 2019
8. **Varone, Marco Giulio**. Preclusive Purchasing. Economic warfare: storia dell'arma economica. Roma: Nadir Media, 2017
9. **James K. Wither**, Outsourcing warfare: Proxy forces in contemporary armed conflicts, securityanddefence.pl, 2020
10. **George C.**, Marshall European Center for Security Studies, 2020
11. **RAND Corporation**, Proxy Warfare in Strategic Competition, www.rand.org/pubs

---

²⁸ Вж 19

12. **Ryan, M.** Full Spectrum Dominance: Irregular Warfare and the War on Terror.
Stanford, CA: Stanford University Press, 2019

Prof. Dr. Yancho Bakalov

Researcher iD: N-3686-2019

ORCID iD: 0000-0002-6294-9129

Varna, Bulgaria E-mail: y.bakalov@nvna.eu